

ŠEIMOJE UGDOMŲ IR UGDY TINŲ VERTYBIŲ RAIŠKA: 10 IR 12 KLASIŲ MOKSLEIVIŲ POŽIŪRIO REPREZENTACIJOS

Rasa Mišeikytė, Deimilė Zdybaj, Maksim Zdybaj
Šiaulių universitetas, Edukologijos fakultetas

Įvadas

Vertybės – tai specifinės mus supančio pasaulio objektų ir reiškinių charakteristikos, turinčios teigiamos reikšmės žmogui, bendruomenei ar visuomenei. A. Giddens (2005) vertybes įvardija kaip abstrakčias idėjas, kurių laikosi pavieniai individai ar jų grupės, apibrėždamos, kas pageidautina, derama, gera ar bloga. Realizmo teorijos šalininkai teigia, jog vertybė – tai realiai egzistuojančių reiškinių savybės, o ne pagal subjektų (individo) emocijas ir valią susiformavę reiškiniai (Hare, 1995).

Psichologijos žodyne (1993) vertybinė orientacija aiškinama kaip individo dorovinių, socialinių, politinių, estetinių nuostatų sistema, programuojanti visą žmogaus veiklą, nulemianti svarbiausią elgesio kryptį.

Šiuolaikinėje visuomenėje ryškiai pastebimas vertybių nykimas, visuotinis nusigrėžimas nuo vertybių, kurios susijusios su pareiga ir atsakomybe visose srityse. Išryškėja nenoras paklusti tradicinėms normoms ir vertinimams, orientuojantis į individualias vertybes, į savirealizaciją ir pasitenkinimą savimi. Įsigali postmodernus vertybių pliuralizmas, vertybės, kurias visuomenė anksčiau laikė neabejotinomis, vis dažniau veritifikuojamos (Danilevičienė, 2007).

Istorijoje dar nebuvo tokio masto ir tokios apimties kultūros vertybių kaitos, kokia šiandien vyksta dėl šiuolaikinių telekomunikacijų, transliacijų ir transporto infrastruktūrų (Held ir kt., 2002). Socialinių permainų metu ryškiau pasireiškia vertybiniai konfliktai, keičiasi požiūriai į egzistuojančias vertybes. Jaunuoliai skirtingai supranta savo atsakomybę, darbą, turi iškreiptą vertybių skalę. Manoma, kad moksleiviai praranda ne vien tradicinių, bet ir universalių vertybių pajautimą. Nusikaltimų skaičiaus tarp jaunimo didėjimas, chuliganizmo atvejai, lytinio palaidumo plitimas, girtavimas, narkotikų vartojimas rodo, kad daliai jaunimo būdinga pagrindinių vertybių stoka ir moralinių normų nepaisymas.

Šeimos vaidmuo yra labai reikšmingas tuo, kad šeima atrenka iš kitų socializacijos institutų ateinančią informaciją, suteikdama tai informacijai tam tikrą kryptingumą, vertybinį atspalvį. Šeimos vertybių problematika glaudžiai susijusi su žmogaus auklėjimu, jo vertybinių orientacijų ugdymu. Tėvai daro stiprų poveikį vaikų nuostatoms ir vertybėms.

Vaiko asmenybė formuojasi nuo pat gimimo. Anot B. Bitino (1996), nors pirmojo išpūdžio efektas ne toks ryškus kaip gyvūnų pasaulyje, bet jo vaidmuo nemažas. Psichologai ir pedagogai yra nustatę, kad dėl psichikos plastiškumo vaikas gana sėkmingai priima iš suaugusiųjų informaciją (žinias, elgsenos būdus, normas ir kt.). Įsitvirtinusi psichikoje, ši informacija „nenori“ užleisti vietos kitai, su ja nesutampančiąjai, t. y. ugdyti asmenybę daug lengviau, negu ją keisti. Tai ir lemia šeimos ugdomąjį vaidmenį: tai, ką vaikas įgyja šeimoje, dominuoja visą jo gyvenimą.

Pagrindinės vertybės, kurios pripažintos šeimose, yra šios: vaikai; abipusė pagarba ir parama; ištikimybė; supratimas ir tolerancija; bendri interesai; buitinių rūpesčių pasidalijimas; pakankamos pajamos; lygi šeimos narių padėtis visuomenėje; geros būsto sąlygos; tapatūs religiniai įsitikinimai; politinių pažiūrų šeimoje artumas (Mitrakas, 2000).

Taigi, žmogus turi priimti dorovines savo aplinkos normas, nes kitaip jis nepritaps prie aplinkos. Žmogus negali būti neutralus vertybėms, o nuo vertybių priklauso šeimos dorovingumas, dvasingumas ir tautinė savimonė.

Tyrimo tikslas – ištirti 10 ir 12 klasių moksleivių požiūrį į šeimoje ugdomas ir ugdytinas vertybes.

Tyrimo uždaviniai: pateikti 10 ir 12 klasių moksleivių šeimos ir vertybių sampratas; išsiaiškinti tiriamųjų šeimų vertybes pagal svarbą.

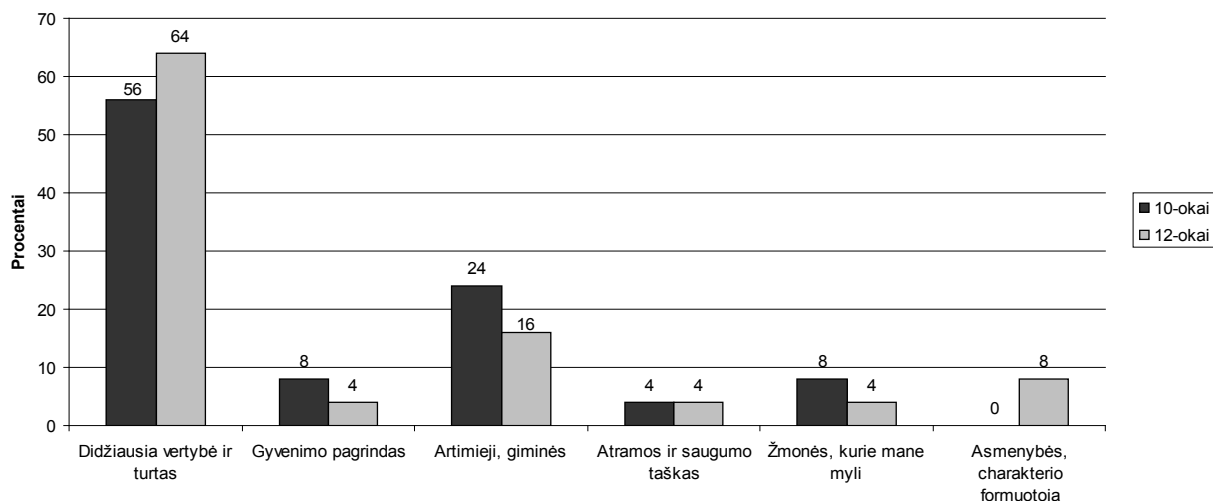
Tyrimo metodai: teorinė analizė (atlikta siekiant atskleisti šeimos ir vertybių sampratas), anketavimas bei matematinė statistika. Nustatant moksleivių požiūrį į šeimoje ugdomas ir ugdytinas vertybes buvo naudojamas anketinės apklausos metodas. Anketą sudarė 14 atviro ir uždaro pobūdžio klausimų. Anketa sudaryta remiantis mokslinės ir publicistinės literatūros analize, nustatant, kokie veiksniai yra aktualūs šiam tyrimui atlikti, atsižvelgiant į problemas, susijusias su vaiko vertybių ugdymu.

Tyrimas atliktas nepažeidžiant savanoriškumo principo, respondentai supažindinti su apklausos tikslu (t. y. išanalizuoti 10 bei 12 klasės moksleivių šeimos vertybes). Prieš atliekant tyrimą gautas žodinis mokyklos vadovo bei socialinės pedagogės sutikimas.

Tyrimas atliktas Šiaulių miesto gimnazijoje. Jame dalyvavo penkiasdešimt 10 ir 12 klasių mokinių. Tiriamieji pasirinkti patogiosios atrankos būdu. Tyrimas atliktas iš anksto susitarus su klases auklėtojais klasių valandėlių metu. Apklausa truko 10–15 minučių. Statistiniam tyrimo duomenų apdorojimui buvo naudojama „Microsoft Excel“ programa, kurioje duomenys analizuojami modeliuojant grafikus ir aptariant gautus rezultatus. Matematinės analizės esmę sudaro gautų skaitinių rezultatų pavertimas vidurkio išraiška. Gautas respondentų vertinimo vidurkių pasiskirstymas pavaizduotas grafiškai, o duomenys interpretuoti atsižvelgiant į mokslinės literatūros analizę.

Empirinio tyrimo rezultatai

Jaunuolių vertybių ugdymas šeimoje ypač reikšmingas, nes būtent joje vaikas pradeda vystytis visose asmenybės plėtotės sferose. Jis formuoja pagrindus moksleivio būdai, temperamentui, gyvenimo stiliui ir bendriems nusi- teikimams, kurie jį lydės ir duos kryptį jo jausenai, galvo- senai ir elgsenai. Pamažu plečiasi vaiko sąmonė, auga sa- vęs pajutimas ir prasideda savojo identiteto formulavimas.

1 pav. Šeimos samprata (N = 50)

Apklausus 10 ir 12 klasės mokinius, buvo išsiaiškinta, kas, jų nuomone, yra šeima. 1 pav. nurodoma šeimos samprata pagal respondentų pateiktus atsakymus. Didžioji dalis dešimtokų (56 %) ir dvyliktokų (64 %) įvardijo šeimą kaip didžiausią vertybę ir turtą. Mažesnę dalį tiriamųjų išskyrė ir kitokias šeimos sąvokas: artimieji, giminės (10 kl. – 24 %, 12 kl. – 16 %); gyvenimo pagrindas (10 kl. – 8 %, 12 kl. 4 %); žmonės, kurie mane myli (10 kl. – 8 %, 12 kl. – 4 %). Vienodas skaičius (po 4 %) dešimtokų ir dvyliktokų mano, kad šeima yra atramos ir saugumo taškas.

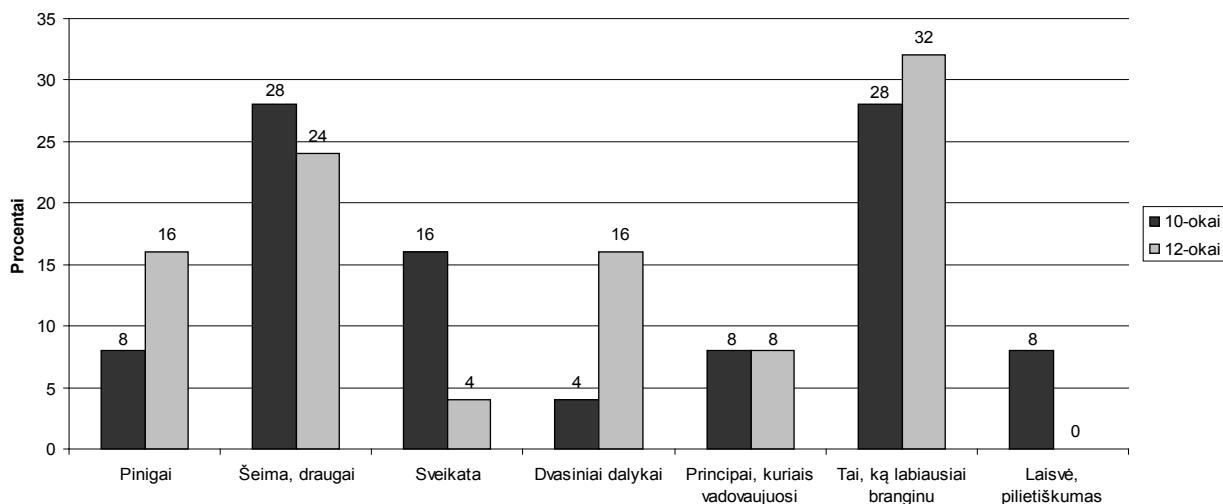
Taip pat 12 klasės moksleiviai (8 %) mini šeimą kaip asmenybės ir charakterio formuotoją.

J. Vaitkevičius (1995), S. Šalkauskis (1991) bei Z. Bajoriūnas (1997) akcentuoja, kad šeima – tai pirminė socialinė grupė, kurios nariai tarpusavyje susiję giminių ryšiais. Remiantis respondentų atsakymais, galima teigti, kad šeima, kurią sudaro artimiausi žmonės, susieti emociniais bei giminių ryšiais, jiems pati svarbiausia

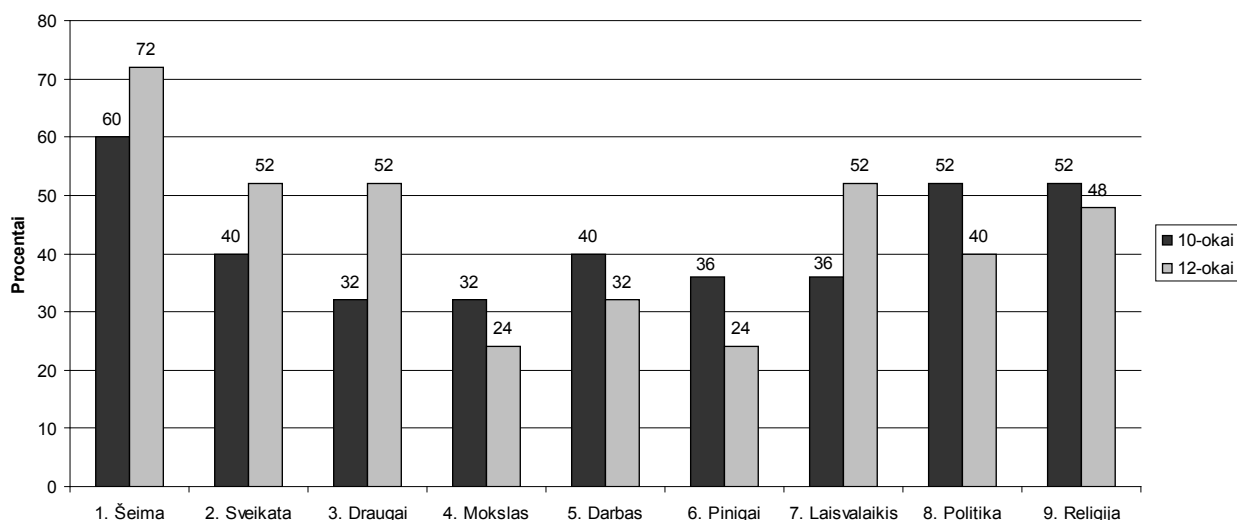
vertybė. Taigi, matome, kad mokinių atsakymai iš esmės pritaria autorių pateiktoms šeimos sampratom.

2 pav. pateikta tiriamųjų vertybės samprata. Respondentai teigia, kad jiems vertybė yra tai, ką labiausiai brangina (10 kl. – 28 %, 12 kl. – 32 %). Taip pat dauguma moksleivių įvardija, kad vertybė yra šeima ir draugai (10 kl. – 28 %, 12 kl. – 24 %). 16 % dvyliktokų vertybės sąvokai priskiria pinigus, perpus mažiau dešimtokų (8 %) mano taip pat. Tai rodo, kad vyresnėse klasėse labiau pradeda rūpėti materialūs dalykai.

Tyrimas atskleidė, kad dešimtokams (16 %) sveikata svarbiau nei dvyliktokams (4 %), tačiau dvyliktokai (16 %) labiau nei dešimtokai (4%) vertina dvasinius dalykus. Tik 10 klasės mokiniai išskiria tokią vertybės sampratą kaip laisvė ir pilietiškumas. Abiejose klasėse vienodas mokinių skaičius (po 8 %) vertybę nusako kaip principus, kuriais jie vadovaujami gyvenime. Sociologijoje vertybės traktuojamos kaip vertybinis-norminis socialinio reguliavimo mechanizmo sąveikos elementas. Tai reiškia,

2 pav. Vertybės samprata (N = 50)

3 pav. Šeimos vertybės pagal svarbą (N = 50)

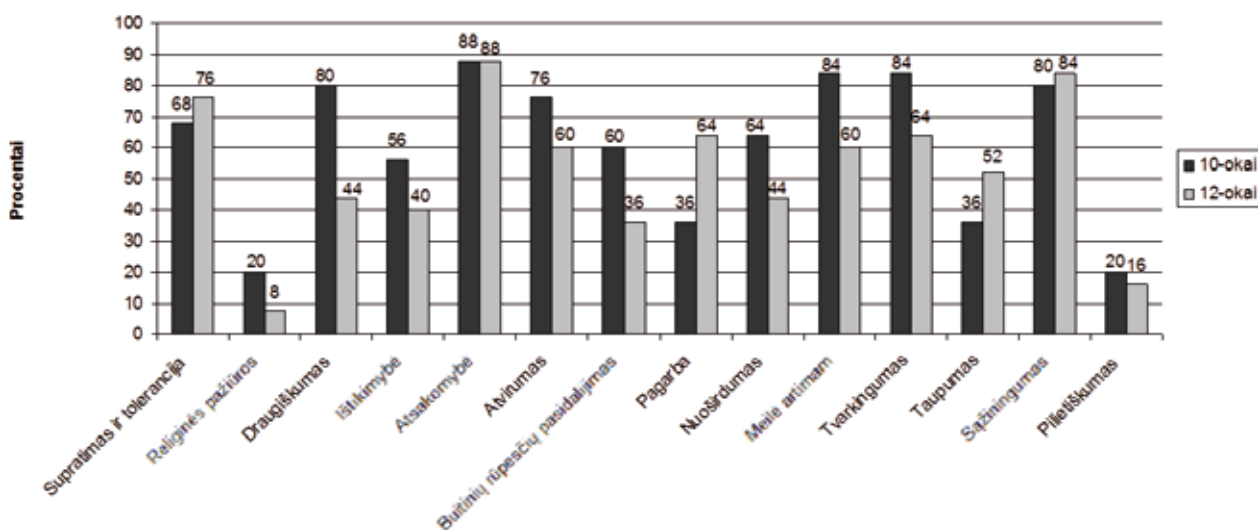
kad šiame mechanizme vertybės suvokiamos kaip tikslas, kuris turi būti įgyvendintas socialinių sąveikų metu (Vosyliūtė, 2003).

3 pav. parodyta, kaip 10 ir 12 klasių mokiniai prioritetų tvarka sugrupavo šeimos vertybes. Respondentai vienareikšmiškai išskyrė šeimą (10 kl. – 60 %, 12 kl. – 72 %) kaip didžiausią vertybę. Antroje vietoje pagal svarbą tiriamieji pasirinko sveikatą (10 kl. – 40 %, 12 kl. – 52 %). Taip pat viena didžiausių vertybių respondentams yra draugai (10 kl. – 32 %, 12 kl. – 52 %). Mokinių teigimu, mokslas (10 kl. – 32 %, 12 kl. – 24 %) yra svarbiau už darbą (10 kl. – 40 %, 12 kl. – 32 %), nes šiuo metu jiems aktualus išsilavinimas. Šešta pagal svarbą vertybė yra pinigai (10 kl. – 36 %, 12 kl. – 24 %). Mažiau svarbios vertybės, tiriamųjų manymu, yra laisvalaikis (10 kl. – 36 %, 12 kl. – 52 %), politika (10 kl. – 52 %, 12 kl. – 40 %). Religija šiuolaikinėje visuomenėje nebeužima svarbios pozicijos, mokiniai šią vertybę nustumia į paskutinę vietą (10 kl. – 52 %, 12 kl. – 48 %). A. Paškus (1998) pažymi, kad visuomenės kaita turi

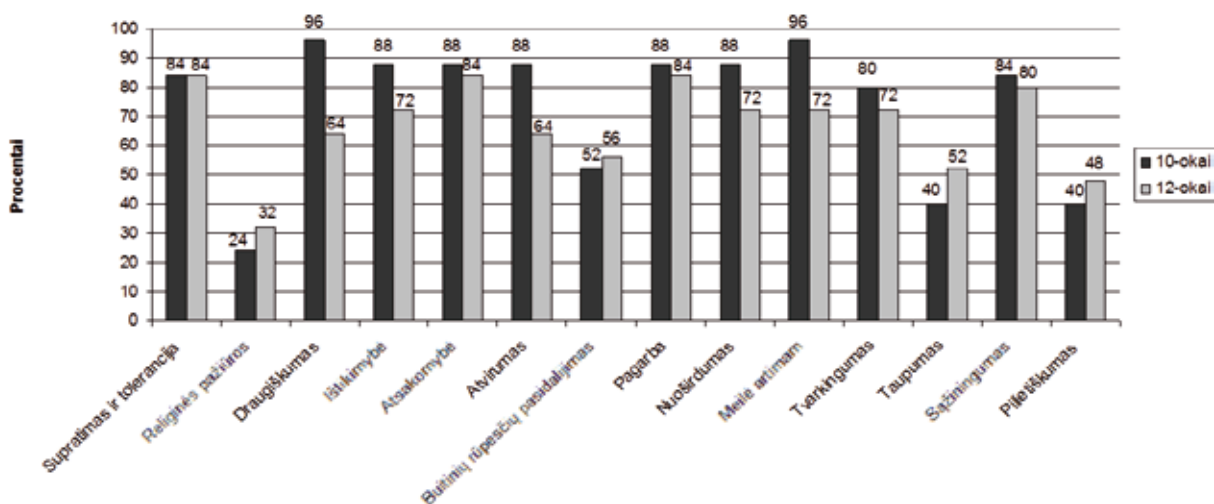
poveikį tikėjimui, kuris mažėja ir keičiasi. Dabartinė psichologinė aplinka reikalauja sąmoningo apsisprendimo dėl tikėjimo, o ne pasyvaus tikėjimo perėmimo iš ankstesnės kartos. Daugiausiai įtakos turi šeimos požiūris į religiją ir jos nykimas joje (Paškus, 1987).

4 pav. nurodytos vertybės, kurios yra ugdomos tiriamųjų šeimose. Respondentai išskiria šias labiausiai ugdomas vertybes: atsakomybę (88 %) ir sąžiningumą (10 kl. – 80 %, 12 kl. – 84 %). Z. Bajoriūnas (1997) pažymi, jog atsakomybė tiesiogiai susijusi su šeimos narių požiūriu į dorovinius reikalavimus, kuriuos visuomenė kelia šeimai. Dorovinę atsakomybę jaučiantis žmogus teigiamai žiūri į savo pareigas ir priedermes šeimai. Tęsdami žmogaus giminę, tėvai vaikuose patys atsikartoja ir nuo šio atsikartojimo supratimo priklauso dorovinė atsakomybė už jų ateitį.

Dešimtokų šeimose diegiamas tvarkingumas (84 %), meilė artimui (84 %), draugiškumas (80 %), supratimas ir tolerancija (68 %) bei nuoširdumas (64 %). Dvyliktojai išskiria supratimo ir tolerancijos (74 %), pagarbos,

4 pav. Tiriamųjų šeimose ugdomos vertybės (N = 50)

5 pav. Vertybės, kurias tiriamieji ugdyt savo šeimoje (N = 50)

tvarkingumo (64 %) bei atvirumo (60 %) vertybių ugdyt. V. Žemaitis (1991) išskiria dorovinius jausmus, kaip vertybinio santykio su kitais žmonėmis ir savimi pačiu išgyvenimus. Dorovinių jausmų gamoje labiausiai išskiria gerumo, žmoniškumo, teisingumo, sąžiningumo, pareigingumo, atsakingumo, orumo, garbės, savigarbos, meilės, altruizmo, užuojautos, galestingumo, patriotizmo ir kiti jausmai. Vaikų nuoširdumo, atvirumo ir kitų dorovinių jausmų ugdytmas neįmanomas be betarpiško ir aktyvaus tėvų bendravimo su vaikais. Todėl galime teigti, jog tiriamųjų šeimose dominuoja artimi tarpusavio santykiai su tėvais.

Pilietiškumas (10 kl. – 20 %, 12 kl. – 16 %) ir religinės pažiūros (10 kl. – 20 %, 12 kl. – 8 %), tiriamųjų nuomone, yra mažiausiai ugdomos vertybės šeimoje. Įdomu tai, kad abiejų klasių mokiniai pilietiškumą įvardijo kaip mažiausiai ugdomą šeimoje. Tuo tarpu atsakomybę pažymėjo kaip labiausiai ugdytiną. Tačiau pilietiškumas yra neatsiejamas nuo atsakomybės. Pastaroji reiškia bendrų vertybių, pvz., demokratinių principų, reikalingų bendruomenės sanglaudai užtikrinti, laikymąsi, supratimą ir jų gerbimą. Be atsakomybės jausmo neįmanoma vykdyti pilietinių pareigų. Todėl galima teigti, jog atsakomybę mokiniai supranta kiek kitaip – labiau orientuotą į pačią šeimą, o ne apskritai į visą visuomenę. Vėl išryškėja religijos, kaip vertybės, nuosmukis. Kadangi šeimoje ši vertybė ugdoma labai minimaliai, galima daryti prielaidą, kodėl mokiniai ją pagal svarbą pažymėjo paskutinę.

5 pav. vaizduojamos ugdytinos vertybės, kurias tiriamieji diegt savo šeimose. Kokių vertybinių nuostatų mokiniai laikysis savo šeimoje, dažniausiai priklauso nuo suaugusių propaguojamų vertybių, kurios savo ruožtu formuojasi veikiant susidarantioms naujoms artimos ir tolimos aplinkos sąlygoms. Dešimtokų šeimose bus ugdomos tokios vertybės kaip draugiškumas ir meilė artimam (96 %); ištikimybė, atsakomybė, atvirumas, pagarba ir nuoširdumas (88 %); supratimas, tolerancija ir sąžiningumas (84 %); tvarkingumas (80 %). Dvyliktokai išskiria supratimą, toleranciją, atsakomybę ir pagarbą (84 %); sąžiningumą (80 %); ištikimybę, nuoširdumą, meilę artimam bei tvarkingumą (72 %). Lyginant su ugdomomis

vertybėmis šeimose, matyti, kad minėtoms vertybėms skirs dėmesio daugiau mokinių. Tai reiškia, kad tiriamieji visgi supranta, ko trūksta dabartinėje šeimoje, ir norės tai plėtoti ateityje.

Mažoji dalis respondentų žada ugdyti taupumą (10 kl. – 40 %, 12 kl. – 52 %), pilietiškumą (10 kl. – 40 %, 12 kl. – 48 %) ir religines pažiūras (10 kl. – 24 %, 12 kl. – 32 %). Tyrimas parodė, kad moksleiviai skirs didesnę, negu šeimoje, kurioje užaugo, dėmesį religingumui ir pilietiškumui, kurdami savo šeimą. Todėl galima manyti, kad mokiniai supranta šių vertybių nykimą dabartinėje savo šeimoje ir nežada perimti tokio dabartinės šeimos diegiamo ugdytmo.

Apibendrinant galima teigti, kad dešimtokams ir dvyliktokams didžiausia vertybė yra šeima. Kaip antraeilės vertybės moksleiviai įvardija sveikatą bei draugus. Tai rodo, jog šiandienos tendencija, kad jaunimas nebeprapažįsta dvasinių vertybių, o prijaučia tik materialinėms, yra klaidinga. Taip pat išryškėja ugdomų ir ugdytinų vertybių kaita. Nors teigiama, kad ugdytinų vertybių raiška priklauso nuo ugdomų vertybių šeimoje, visgi matome tame netiesos. Šis tyrimas atskleidė, jog moksleiviai tik dalį vertybių perima iš savo šeimos. Tai parodo ryškiai kintantys respondentų pasirinkimai, ko jie mokys savo kuriamose šeimose. Lyginant ugdomas ir ugdytinas vertybes, išryškėja didelis skirtumas ties ištikimybė. Šeimoje yra ugdoma ištikimybė tik pusei procentų respondentų, tačiau savo šeimoje ją diegt net ketvirtadalis tiriamųjų. Tai rodo, kad mokiniams šis dalykas itin svarbus, tačiau ne visose šeimose yra vertinamas. Taip pat pastebimi skirtumai ties pilietiškumu bei religingumu. Vienareikšmiškai galime teigti, jog yra labai maža dalis šeimų, kuriose ugdomi šie dalykai. Tačiau džiugu, kad tiriamieji, nepaisydami to, kad šios vertybės jų šeimose yra nevertinamos, tarp ugdytinų vertybių pažymi pilietiškumo bei religingumo diegimą. Įdomu tai, kad dešimtokai išskirtinai pažymėjo buitinių rūpesčių pasidalijimą bei tvarkingumą. Tai vienintelės vertybės, kurias didesnė dalis mokinių pažymėjo kaip ugdomas ir ugdytinas šeimoje. Išanalizavus anketas, matyti, kad buitinių rūpesčių pasidalijimą tarp ugdytinų pažymėjo mergaitės. Tad galima susidaryti nuostatą, kad,

nepaisant to, jog šeimoje ugdomos šios vertybės, berniukai turi stereotipinį požiūrį – tvarką namuose turi palaikyti moteriškos lyties atstovė. Ryškesnių skirtumų tarp ugdomų ir ugdytinų vertybių nepastebėta. Tačiau analizuojant respondentų atsakymus amžiaus aspektu, susidaro įspūdis, jog dešimtokams visos vertybės atrodo reikalingos ir vienodai svarbios, o dvyliktokai jas labiau atsirenka prioritetų tvarka – supratimą, toleranciją, atsakomybę, pagarbą, sąžiningumą, ištikimybę, nuoširdumą, meilę artimui bei tvarkingumą.

Ugdomos vertybės šeimoje daro įtaką moksleivių vertybinėms nuostatoms, kuriomis vadovausis ateityje. Tačiau negalima sutikti, kad jaunimas perima visas jų šeimoje ugdomas vertybes. Tiriamųjų atsakymai parodė, kad moksleiviai turi individualų požiūrį į ugdomas ir ugdytinas vertybines nuostatas.

Išvados

1. Didžioji dauguma dešimtokų ir dvyliktokų šeimą apibūdina kaip didžiausią vertybę ir turtą. Taip pat ji nuskamba kaip gyvenimo pagrindas, kurį sudaro artimieji ir giminės. Moksleiviams šeima asocijuojasi su asmenimis, kurie juos myli ir gali jaustis su jais saugūs. Dvyliktokai pažymi, kad būtent šeima yra asmenybės charakterio formuotoja. Nurodant mokinių pateiktą vertybės sampratą, išaiškėja, kad jiems vertybė yra tai, ką labiausiai brangina, kiti įvardija, kad tai yra šeima, draugai bei pinigai.
2. Ranguodami šeimos vertybes prioritetų tvarka, respondentai vienareikšmiškai išskyrė šeimą. Antroje vietoje pagal svarbą tiriamieji pasirinko sveikatą, o trečioje – draugus. Atlikus tyrimą, paaiškėjo, kad jaunuoliams mokslas yra svarbiau už darbą. Toliau mažėjimo tvarka seka pinigai, laisvalaikis ir politika. Religija šiuolaikinėje visuomenėje nebeužima svarbios pozicijos, todėl mokiniai šią vertybę nustumia į paskutinę vietą.
3. Tėvų ugdomos vertybės daro įtaką moksleivių vertybinėms nuostatoms, tačiau negalima teigti, kad jaunimas

perima visas jų šeimoje ugdomas vertybes. Tyrimas parodė, kad moksleiviai turi individualų požiūrį į ugdomas ir ugdytinas vertybines nuostatas ir tik dalį jų perima iš savo šeimos. Analizuojant respondentų pasirinkimus amžiaus aspektu, pažymėta, jog dešimtokams visos vertybės atrodo reikalingos ir vienodai svarbios, o dvyliktokai jas atsirenka prioritetų tvarka – supratimą, toleranciją, atsakomybę, pagarbą, sąžiningumą, ištikimybę, nuoširdumą, meilę artimam bei tvarkingumą. Tyrimas parodė, kad moksleivių šeimose pilietiškumo ir religingumo vertybės nėra vertinamos, tačiau pažymima, kad jas reikia ugdyti.

Literatūra

1. Bajoriūnas Z., 1997, *Šeimos edukologija*. Vilnius: Jošara.
2. Bitinas B., 1996, *Ugdymo filosofijos pagrindai*. Vilnius: VPU leidykla.
3. Danilevičienė D., 2007, *Šeimos vertybių pokyčiai Lietuvoje. Magistro darbas*. Vilnius.
4. Giddens A., 2005, *Sociologija*. Kaunas: Poligrafija ir informatika.
5. Hare R., 1995, *Descriptivism*. Honderich T. (ed.), Philosophy. Oxford: Oxford University Press.
6. Held D., McGreaw A., Goldblatt D., Perrašon J., 2002, *Globaliniai pokyčiai: politiniai, ekonominiai ir kultūriniai*. Vilnius: Margi raštai.
7. Mitrikas A. A., 2000, *Šeimos vertybių pokyčiai pastaruju dešimtmečiu. Sociologija*. Nr. 4. P. 66–73.
8. Paškus A., 1987, *Krikščionys psichologinėje kultūroje*. Čikaga: Lituanistikos tyrimo ir studijų centras.
9. Paškus A., 1998, *Tikėjimo ir netikėjimo sąlytis šiandien*. Kaunas: Lietuvos katechetikos centro leidykla.
10. *Psichologijos žodynas*, 1993, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
11. Šalkauskis S., 1991, *Pedagoginiai raštai*. Kaunas: Šviesa.
12. Vaitkevičius J., 1995, *Socialinės pedagogikos pagrindai*. Vilnius: Egalda.
13. Vosyliūtė, A., 2003, *Jaunimo vertybinės orientacijos*. Vilnius: Socialinių tyrimų institutas.
14. Žemaitis V., 1991, *Dorovinis pasaulis*. Vilnius: Lietuvos et. kultūros d-ja „Ethos“.

THE EXPRESSION OF VALUES THAT ARE DEVELOPED AND FOSTERED IN FAMILY: THE REPRESENTATION OF 10TH AND 12TH GRADE PUPILS' ATTITUDES

Rasa Mišeikytė, Deimilė Zdybaj, Maksim Zdybaj

Summary

This article discusses pupils' attitudes to values that are developed and fostered in family.– There is a wide spectrum of values that dominate and various authors identify them differently: one sees them as a kind of public attitudes, while others define them as the spiritual, moral issues. This article also deals with a very topical issue in today's society, i.e. the vanishing of traditional values among young people: social change is forming warped attitudes to real values in adolescents. Great attention is paid to the concept of family and its functions. The role of the family is identified as the one that has the most importance in the child's socialization. The second part of the article is the research, which was performed in order to ascertain not only pupils' attitudes to the values developed and fostered, but also how they understand the institution of family, the concept of value, as well as which values are currently important for them and which are underestimated. The research showed that pupils have individual attitudes to the moral values developed and fostered, but only part of them take these values over from their families.

Key words: development of values, family, pupils' attitudes.

**ŠEIMOJE UGDOMŲ IR UGDYTINŲ VERTYBIŲ RAIŠKA:
10 IR 12 KLASIŲ MOKSLEIVIŲ POŽIŪRIO REPREZENTACIJOS**

Rasa Mišeikytė, Deimilė Zdybaj, Maksim Zdybaj

Santrauka

Straipsnyje aptariamas mokinių požiūris į ugdomas ir ugdytinas vertybes. Vertybės dominuoja labai plačiu spektru – skirtingi autoriai įvardija jas vis kitaip: vieni – kaip tam tikras visuomenės nuostatas, kiti – kaip dvasinius, dorovės dalykus. Taip pat straipsnyje kalbama apie itin aktualią šiandieninės visuomenės problemą – tradicinių vertybių nykimą tarp jaunimo: vykstant socialinėms permainoms susiformuoja iškreiptas paauglių požiūris į tikrąsias vertybes. Didelis dėmesys skiriamas šeimos sąvokai ir jos funkcijoms. Šeimos vaidmuo įvardijamas kaip vienas iš svarbiausių vaiko socializacijai. Antroji straipsnio dalis – tyrimas, kuriuo siekiama išsiaiškinti ne tik moksleivių požiūrį į ugdomas bei ugdytinas vertybes, bet ir tai, kaip mokiniai supranta šeimos, vertybės sąvokas, kokios vertybės jiems šiuo metu svarbiausios, o kokios – nuvertinamos. Tyrimas parodė, kad moksleiviai turi individualų požiūrį į ugdomas ir ugdytinas vertybines nuostatas ir tik dalį jų perima iš savo šeimos.

Prasminiai žodžiai: vertybinių nuostatų ugdymas, šeima, moksleivių požiūris.

Įteikta 2013-05-31